

Interakcionizem in prostorska porazdelitev prekrškov

Dr. Janez Pečar, višji znanstveni sodelavec, inštitut za kriminologijo, Ljubljana

Ekološke študije se glede prostorske odvisnosti človekovega vedenja najčešče ukvarjajo s pojasnjevanjem kriminalitete, manj pa drugih odklonskih pojavov. Z raziskavo »Gostitve pojavov socialne patologije v Ljubljani«* se je ponudila možnost ugotavljati tudi porazdeljenost prekrškov zoper javni red in mir v razmeroma (vsaj za Slovenijo) visoko urbaniziranem naselju.

Spoznavanje gostitev pojavov se povezuje tudi z vplivom nadzorstva na število in vrste dogodkov ter njihovih storilcev. Glede na to je pojasnjevanje prostorske porazdelitve prekrškov nujno treba zastaviti tudi iz zornega kota družbenega interakcionizma, in sicer tistega dela, ki zadeva **prijemanje kršilcev in njihovo stigmatizacijo v družbi**. Predvsem s tem se bo ukvarjal ta sestavek.

Tu nas ne zanimajo toliko podatki o pojavih, temveč bolj problematika, ki jo spodbujajo. Ne glede na to pa je prav, da že v začetku podamo nekaj dejstev.

Glede na zakon o prekrških zoper javni red in mir (najnovejši je bil sprejet letos — Uradni list SR Slovenije 144-16/74 z dne 26. 4. 1974) je bilo za naš namen upoštevano triletno obdobje (to je 1969—1971) naslednjih prekrškov: prostitucija, pijančevanje na javnem kraju, igre na srečo, potepuštvu in beračenje, drzno vedenje, pretepi, nespodobno vedenje in pijančevanje ter podcenjevanje miličnikov.

Skupno je bilo na urbaniziranem delu Ljubljane (to je občina Ljubljana-Center v celoti in obrobni predeli sosednjih štirih ljubljanskih občin, ki mejijo na občino Center) zajetih 11 395 naštetih prekrškov zoper javni red in mir; storilo jih je 7352 kršilcev. Med temi kršilci je bilo 5377 oseb, stanujočih v Ljubljani, to je na tistem območju, za katerega velja ta raziskava. Drugi kršilci so bili od drugod, največ iz drugih delov ljubljanskih občin. Iz drugih republik je prišlo relativno malo storilcev prekrškov.

* Pisec tega sestavka je nosilec raziskave, ki jo opravlja inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani, financirata pa Sklad Borisa Kidriča in Republiški sekretariat za notranje zadeve v Ljubljani. Elektronska obdelava podatkov je opravljena v RSNZ SRS. Gostitve je izračunal Boris Uderman, diplomirani pravnik, Inštitut za kriminologijo. Kartogrami so izdelani v geografskem inštitutu univerze v Ljubljani. Kraje storitev prekrškov smo ugotavljali s pomočjo uprave javne varnosti v Ljubljani. Vsem gre iskrena zahvala za sodelovanje.

Glede na namen sestavka bodo načeta naslednja vprašanja: urbanizacija in prekrški, teoretična izhodišča družbenega interakcionizma ter posledice spoznanj glede prekrškov.

A. MESTNA AGLOMERACIJA IN PREKRŠKI

Ljubljana je po demografski urbanizaciji na najvišjem mestu med slovenskimi naselji. Poleg stalnega prebivalstva prihaja vanjo vsak dan še nekaj 10 000 ljudi, ki tu ostajajo samo po nekaj ur ali dni, odvisno od tega, ali gre za ljudi, ki prihajajo na delo, poslovno, ali samo za krajši čas, ali na zabavo, kot turisti. Kot upravno središče republike (ali vsaj doslej še slovenska metropola) z raznimi objekti ter kulturnimi, industrijskimi, turističnimi in drugimi zmogljivostmi močno spodbuja gibanje prebivalstva; to gibanje daleč presega okvire, v katerih se navadno giblje domače prebivalstvo.

Čeprav je treba h gostitvi stalnega prebivalstva (najbolj naseljeni statistični okoliš ima v Ljubljani 221 prebivalcev na ha, še precej pod velemestno gostoto — ta neredko presega 500 prebivalcev na ha površine) zlasti v središču mesta prišteti še večje število migrantov. Tista območja, kjer so stiki med ljudmi najštevilnejši, pa navadno porajajo največ odklonskosti. Zato se tudi v Ljubljani kaže podobna zakonitost kot v drugih mestnih aglomeracijah, da je največ »registrirane« odklonskosti tam, kjer je največja demografska urbanizacija; le-ta se še posebno v tem naselju povezuje tudi z gospodarsko in družbeno kulturno urbanizacijo, pa tudi s turizmom in industrijo (kolikor turizma samega že ne štejemo k industriji) in drugimi dejavniki, ki kakorkoli spodbujajo gibanje prebivalstva za kakršno koli zadoščanje svojim potrebam in interesom.

V zvezi s tem pa sam način življenja, število, narava in namembnost najrazličnejših privlačnih objektov, družbenih položajev in premoženja deloma oblikuje tudi tisti del odklonskega vedenja, ki ga, odvisno od pravne urejenosti, imenujemo prekrški zoper javni red in mir.

1. Etiološke in ekološke spremenljivke

Prekrški zoper javni red in mir so nedvomno, podobno kot vsaka druga odklonskost, »odsev družbenih razmer« in »proizvod mračne strani družbe«,¹ ter imajo po svojih nosilcih tudi nji-

¹ Christie, str. 20.

hovo osebno noto. Ta se kaže v tem, da se kršilci v svojem družbenem okolju lahko vedejo bolj nadzorovano in bolj sproščeno tam, kjer sodijo, da niso toliko pod očesom primarnih skupin, ki neredko ne samo pomenijo grožnjo, temveč pogosto zagotavljajo tudi takojšnjo sankcijo, če bi se neustrezno vedli.

Ob menjavanju kraja bivanja (tudi če gre za krajši čas) pa se izgubljajo pristnejši stiki med ljudmi, povečuje se anonimnost zlasti v naseljih z visoko stopnjo urbanizacije ter narašča možnost odklonskega vedenja, ki ga lahko omogočajo še razni privlačni objekti, ljudje in položaji (če ne celo tudi premoženje). Pri določenih skupinah prebivalstva lahko spodbujajo drugačno ravnanje in vedenje od normalnega, zlasti še, če gre za ekscesivnejše posameznike, za evforična stanja ali za ljudi, na katere je formalno družbeno nadzorstvo (milica) bolj pozorna že glede na njihovo znano preteklost (berači, prostitutke, potepuhi, razgrajachi, alkoholomani itd.).

Privlačni objekti ali kraji so gostilne, bari, trgi in velike trgovine, razstavišča in razstave, sredstva in prostori za promet in zveze itd. Ker je v visoko urbaniziranem naselju takih krajev ali objektov razmeroma največ v središču, se tudi morebitne zgostitve kažejo kot zakonita nujnost, zlasti na območju, ki je glede tega najbolj komunikativno in kamor največkrat prihajajo ekscesivni devianti. Privlačnost posameznih objektov, stanj in položajev, oseb itd. pa je odvisna od tipa devianta, glede na to, ali gre za berača, ki išče darovalca, prostitutko, ki je na preži za klientom, alkoholika, ki mu gre za konzumacijo pijače ali za kak drug tip kršilca, ki je neredno že tipiziran od formalnega nadzorstva in je že zaradi svoje navzočnosti na prav določenem kraju ali priložnosti sumljiv (in pomeni »policijsko nevarnost« — po O. W. Wilsonu).

Posamezni devianti pa že zaradi narave svoje osebnosti in ob spodbujenosti položaja in okolja povzročajo pretepe, izgrede, se surovo, žaljivo in nespodobno vedejo na javnih krajih ali povzročajo moteče dogodke, kolikor zgolj s svojo navzočnostjo (cigani, berači itd.), ne ustvarjajo motenosti, na katero so v razmerah mestnega življenja močnejše pozorni organi nadzorstva (in manj pasanti).

Zato se v mestnem okolju (bolj kot v podeželskem) **prostorskim sestavinam odklonskosti ter osebnostnim dejavnikom kršilcev pridružijo zlasti še reakcija nadzorstva.**

2. Prostorska porazdelitev pojavov in kršilcev

Ker gre pri prekrških zoper javni red in mir večinoma za dejanja, storjena na javnem kraju, imajo posamezni privlačni objekti pomemben vpliv na porazdelitev prekrškov v mestnem prostoru. Zato so tudi gostitve posameznih pojavov pogosto odvisne od namembnosti lokacij, na katerih se dogajajo, ter so glede tega odsev družbeno gospodarskega pomena objektov; ali gre za trge, gostilne, trgovine, samske domove ali pa za avtobusne postaje, kolodvorje oziroma dohode do njih in podobno. Le-ti obratujejo različno in s tem ustvarjajo ne samo krajevne, marveč hkrati tudi časovne gostitve, kar je za nadzorovalne dejavnosti še posebno pomembno.

Glede prekrškov lahko postavimo načelo, da kraj storitve najpogosteje ni isti kot kraj kršilčevega prebivališča. Istost je podana samo v morebitnih sporih med zakonci, domačih preprih ali kadar se odklonskost tesneje povezuje s posameznimi osebami (npr. če gre za prostitutke, berače itd.). Sicer pa je med t. i. **privlačnimi in porajalnimi** območji tudi v Ljubljani precejšen razloček; to je očitno zlasti iz **kartogramov.**

Prostorska porazdeljenost prekrškov zoper javni red in mir v Ljubljani kaže, da so najvišje gostitve na najbolj urbaniziranem delu, in sicer blizu mestnega središča, torej tam, kjer je še razmeroma najmanj posegov v fizično celovitost naselja in kjer glede prostorsko intenzivnih dejavnosti v preteklih letih ni bilo posebnih sprememb. To pa pomeni, da so bile najverjetneje tudi možnosti za nastajanje pojavov kolikor toliko enake. Na to nam deloma kažejo tudi časovne porazdelitve prekrškov; njihovo število je bilo v letih 1969—1970 in 1971 skoraj enako (skupaj 11 395 — z malenkostnimi letnimi nagibi k naraščanju).

Poleg območij, ki pomenijo večje ali manjše površine različnih oblik, se nam gostitve na drugi strani kažejo tudi na ulicah kot krajših ali daljših črtah, na katerih se v »javnem prostoru« največ dogaja, bodisi v stikih med ljudmi bodisi v prometu ali zaradi dostopa k posameznim privlačnim objektom. Tako je bilo v treh letih samo na Titovi cesti 1223 prekrškov zoper javni red in mir; to nam ne pove veliko, če je ne primerjamo s Cankarjevo (400 prekrškov), Gosposvetško (434), Kidričevo (108) itd., ki so dokaž krajše in zato tudi bolj obremenjene. Tudi trgi so žarišča prekrškov zoper javni red in mir; skupaj

s »pritiklinami« okoli njih ali v funkcionalni povezanosti z okoliškimi prostorskimi dejavnostmi pomenijo »nevarnost«. Med najbolj problematičnimi trgi v Ljubljani je Trg osvobodilne fronte (železniška in avtobusna postaja), tam je bilo nad 1000 prekrškov. Za njim, toda z manj kot 100 prekrški (v treh letih) so: Trg prekomorskih brigad, Trg revolucije, Pogačarjev trg, Borštnikov trg, Ciril-Metodov trg itd.

Najbolj ogroženi objekti dopolnjujejo podobo o gostitvah prekrškov in njihovi porazdelitvi v ljubljanski mestni aglomeraciji. S svojo družbeno-gospodarsko pomembnostjo neposredno omogočajo ekoesivno vedenje, še posebno zato, ker spodbujajo stike med ljudmi, pogosto v posebnih okoliščinah in s posebnimi nameni (zabave, promet, zveze itd.). Glede tega zlasti gostilne, bifeji, vinotoči, delikatesne in trgovske poslovalnice, mlekarnice, hoteli in restavracije, parki in parkirišča, samski domovi itd. ustvarjajo priložnosti za ekscese, ker tja zahajajo ljudje v velikem številu in neredko tudi z namenom sprostiti svojo napetost (25 % pojavov so storili alkoholizirani kršilci).

Med takimi objekti je na prvem mestu ljubljanski kolodvor s 555 prekrški v treh letih. Za njim slede: Rio (385), gostišče Emona (302), Gospodarsko razstavišče (157), hotel Slon (113), Figovec (105), Stari Tišler (98) itd.

Najbolj obremenjeno območje v Ljubljani je torej Trg osvobodilne fronte s postajo (skupaj 1376 prekrškov v treh letih); tam se zgodi 12 % vseh pojavov te vrste v Ljubljani. Na tem območju pa skoraj ni domačega ljubljanskega prebivalstva.

»Privlačna« območja in objekti pa se sploh ne ujemajo s »porajalnimi« deli, ne glede na to, da je bilo od 7352 prijetih kršilcev (to pomeni, da so nekateri storili več dejanj te vrste) 5377 ali 73,1 % iz naselja Ljubljane (gl. kartograma).

Ker so največje gostitve pojavov na manjšem delu ožjega mestnega območja, pa je treba reči, da so kršilci povsem od drugje (glej ustrezni kartogram »Kršitelji po prebivališču«), kolikor v Ljubljano ne prihajajo iz okoliških občin ali celo iz drugih republik. Vendar to število ni tolikšno kot bi pričakovali, kajti najmanj $\frac{3}{4}$ kršilcev je vendar izmed prebivalstva Ljubljane, vendar pa opravlja svoja odklonska dejanja precej daleč od svojega stalnega prebivališča (kolikor ga sploh imajo).

3. Zmogljivost nadzorstva

Glede razpršenosti in gostitev odklonskih pojavov v vsakem prostoru se vedno postavlja ključno vprašanje, ali je tisto, kar je odkrito oziroma znano, resnično odsev dejanskega stanja, ali pa je podvrženo še drugim vplivom, po katerih je »odkrito« tako ali drugače posledica takšnih ali drugačnih selektivnih procesov. V zvezi s tem bi bilo treba omeniti:

— dejansko gostoto pojavov na kakem območju, ki po svoji nevarnosti sili k močnejšemu nadzorovanju;

— kako vneto občani prijavljajo pojave in sodelujejo pri odkrivanju in pregonu;

— razpoložljivost nadzorstva in njegovo porazdeljenost v prostoru;

— učinkovitost nadzorovalcev (ti ne morejo obvladati celotnega prostora z enako močjo in ves čas oziroma ob vsakem času).

Državni organi, ki navadno opravljajo nadzorstvo na podlagi izkušenj iz preteklosti, morajo verjetno najbolj obvladati tista območja, ki so najbolj ogrožena; zato lahko ob zanemarjanju analize, ob morebitnih nenadnih ali nepričakovanih vplivih, ki povzročajo prostorske premike pojavov itd., še naprej nadzorujejo območja, ki jih morda ne bi bilo treba s tako silovitostjo. Hkrati pa opuščajo potrebno nadzorstvo tam, kjer bi moralo biti, pa ga žal ni, ker še ni prišlo do potrebne pozornosti.

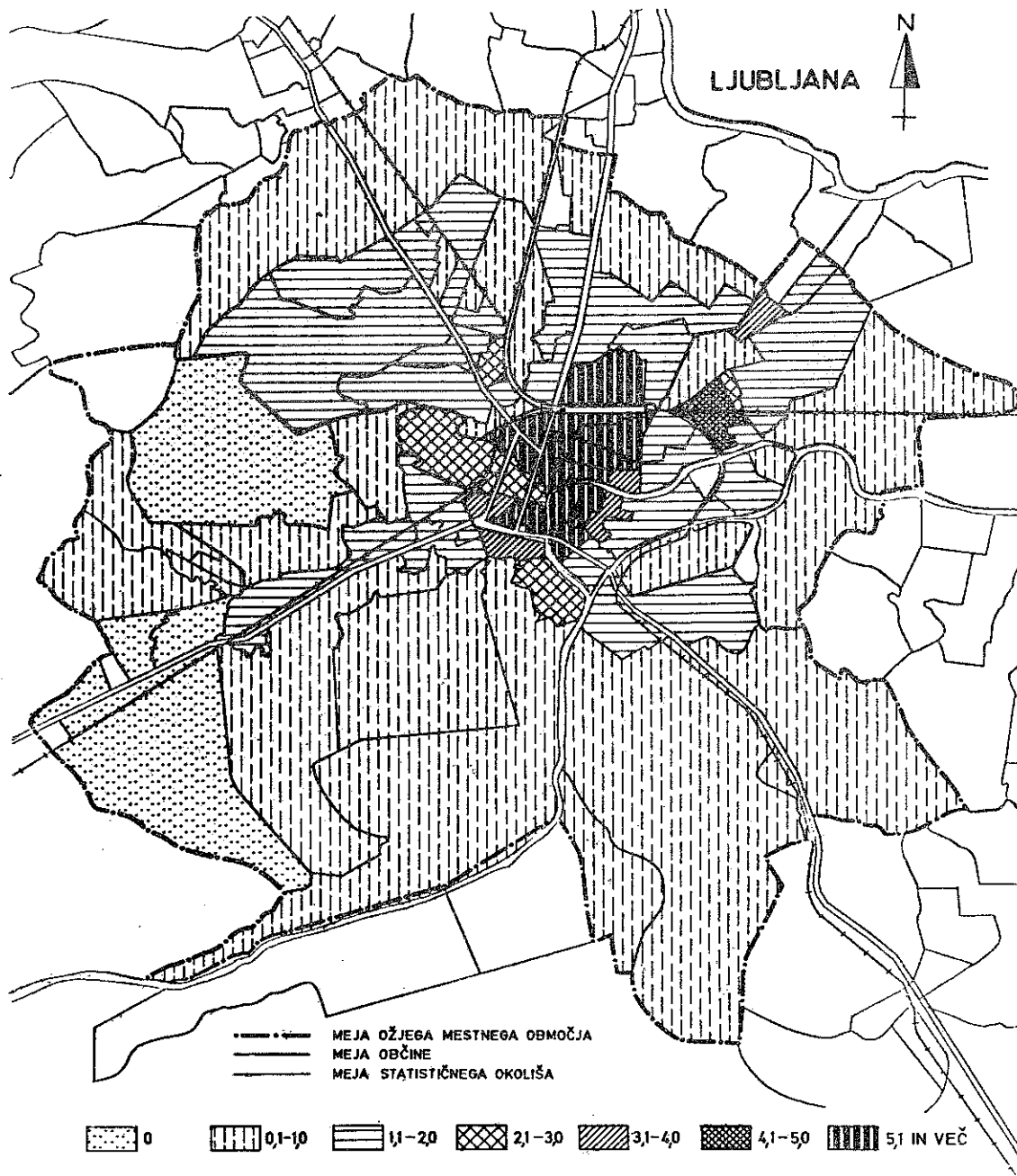
Pri prekrških zoper javni red in mir pa je treba upoštevati še to, da je njihova registracija neredko odvisna od ocene in vrednotenja posameznega nadzorovalca. Tako se dogaja, da je v mestnem naselju isti pojav (npr. pijančevanje na javnem kraju) pomembnejši in bolj moteč kot kje drugje² (npr. v predmestju ali sploh na vasi), tako je spet več pojavov na prav določenem prostoru registriranih zato, ker se nadzorstvo morda boji kritike, da ni dovolj učinkovito in da se ne ravna dovolj po pravnih normah, ki narekujejo ukrepanje.

Zato se spet čuti potreba po številnejših nadzorovalcih, da jih razvrščajo tja, kjer nastaja več pojavov ob pričakovanem času. Skratka, čeprav gre za nadzorstvo na javnem kraju, je delovanje v mestu verjetno doslednejše od zunaj-

² Glej npr. Poročilo o javnem redu in miru Uprave javne varnosti v Ljubljani za leto 1973, str. 14.

mestnega in še v samem mestu je porazdeljenost nadzorstva odvisna od številnih okoliščin; to ima verižne posledice, tako da rojeva in vzdržuje samega sebe in več kot ga je (čeprav ga praktično sploh ni dovolj), večje potrebe po njem se kažejo. To pa pomeni, da so zlasti prekrški zoper javni red in mir po svoji številnosti in lokaciji

dokaj zvest odsev porazdeljenosti moči nadzorstva, ki te pojave ugotavlja, in da kvantiteta in kvaliteta formalnega družbenega reagiranja na prekrške določa njihovo število oziroma obseg in morda tudi vrste, zlasti še, kadar gre za t. i. ideologizirano selekcijo (npr. prekrški s političnim ozadjem itd.).

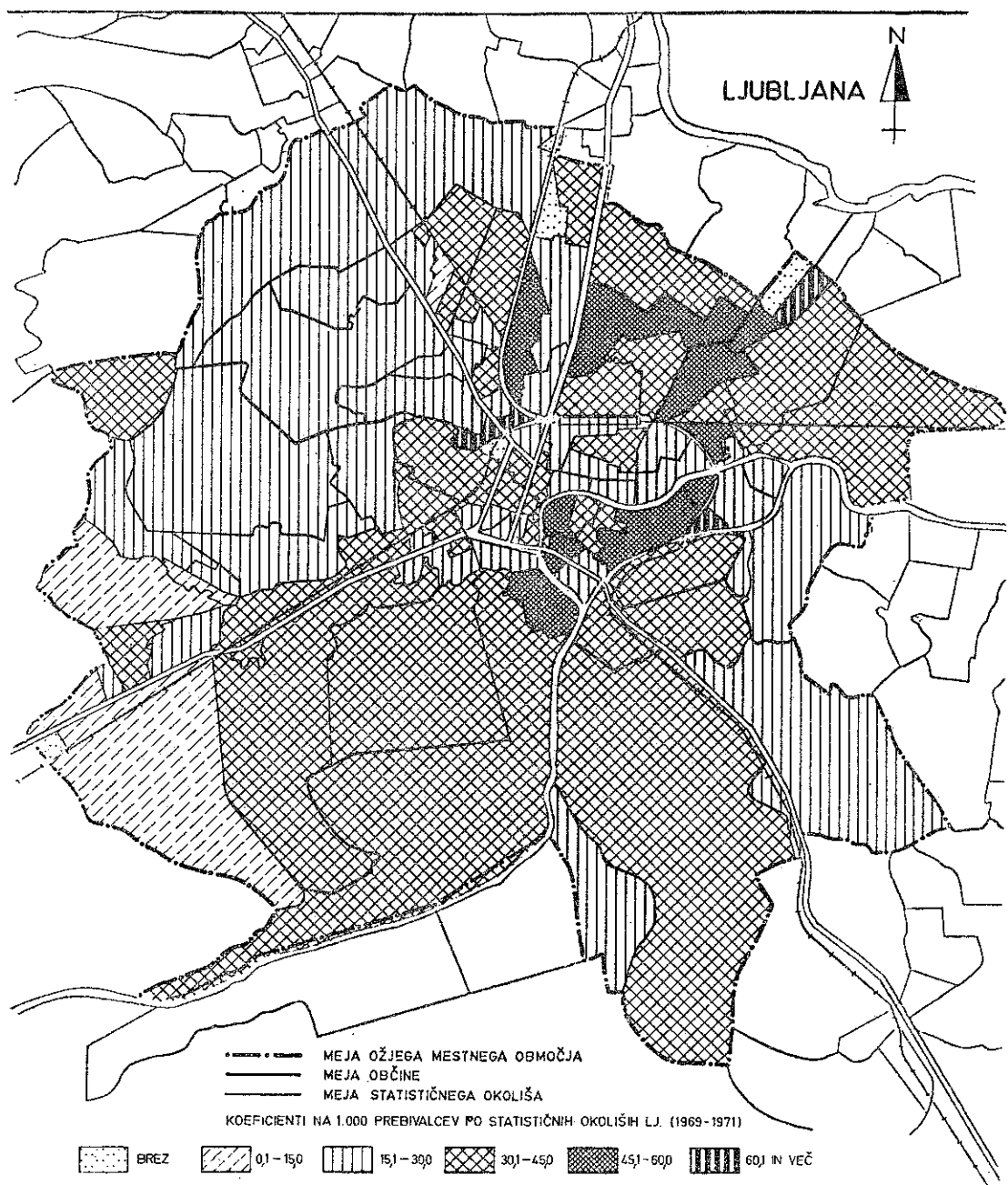
Kartogram št. 1. Gostota prekrškov zoper javni red in mir na ha površine po statističnih okoliših (1969—1971)

4. Vplivi na nadzorovanje

Pri tem gre najprej za vprašanje pravnih norm, ki sankcionirajo določeno vedenje (zlasti na javnem kraju), za postopke, s katerimi se določena vrsta vedenja obravnava kot odklonska in delovanje, po katerem se »vedenja preobli-

kuje v socialno dejanje«,³ s katerim se uvede administrativni postopek z izrekom ukrepa, ki ima za posledico tudi stigmatizacijo (pijanci, prostitutke, berači itd.). Ni treba posebej omenjati, da nekaterih dejanj ali oseb niti ne prega-

³ Müller, str. 2.

Kartogram št. 2: Kršitelji javnega reda in miru po prebivališču na 1000 prebivalcev po statističnih okoliših (1969—1971)

njajo zaradi kakih interesov, da družbeni položaj storilca lahko vpliva na ravnanje z njim⁴ (pravičnost in enakost pred zakonom), da se zaradi preobremenjenosti z drugim delom (urejanje prometa, odkrivanje kriminalitete itd.)⁵ odteguje pozornost in možnost za ugotavljanje prekrškov itd.

Poleg tega so še v samem nadzorstvu (pri tem gre predvsem za milico) naslednje okoliščine, ki lahko vplivajo na učinkovitost pri odkrivanju in preganjanju prekrškov: nezasedenost delovnih mest, neenakomerna porazdeljenost razpoložljivih sil glede na potrebnost nadzorstva (?), morebitna nezainteresiranost pri odkrivanju tovrstnih pojavov (ker gre pogosto za nerodne položaje, povezane z nasiljem, alkoholiziranostjo, težavnim dokazovanjem itd.), popustljivost ob nekaterih posebnih dogodkih, pomanjkljivost nadzorstva v nočnem času (ko je največ prekrškov zoper javni red in mir), nezadostnost nadzorstva nad nekaterimi objekti itd.

Negativna okoliščina je glede tega tudi morebitno nerazumevanje privlačnosti prostorsko-časovnih sestavin ter ustrezne porazdelitve moči nadzorstva in njegove učinkovitosti.

5. Domneve

Tako kot pri kriminaliteti je tudi pri prekrških zoper javni red in mir (le-te večinoma odkriva milica, državljani naznanjajo le manjši del) razumljivo, da organi formalnega nadzorstva zvedo le za del tistega, kar se je v resnici zgodilo. In pri tem, kar zaznavajo, je pogosto le od njihove diskrecionarne moči odvisno, ali bo kak dogodek štet za prekršek ali ne. Ker gre za dejanja, ki so sicer moteča, vendar pogosto le malo družbeno nevarna, je meja med tistim, kar je še docela normalno, in med tistim, kar je že odklonsko, zelo nejasna in odvisna od neštetihi okoliščin, med katerimi so tiste, ki izhajajo iz osebnosti posameznega nadzorovalca, tudi zelo pomembne. Za naš namen je zlasti treba poudariti, da **nikoli ni mogoče zvedeti, koliko je dejansko storjenih prekrškov zoper javni red in mir.**

Ker torej prekrške večinoma ugotavlja in preganja milica, je predvsem od nje odvisna količina odkritega. To pa lahko pomeni, da tisti **pojavi, ki so znani in prijavljeni, ne pomenijo pra-**

vega položaja javnega reda in miru, ampak **le prizadevnost milice** (ali strpnost, če ne celo neučinkovitost) **pri zagotavljanju varstva javnega reda in miru.** Druga stran te zadeve pa je, da družbena reakcija zoper prekrške zoper javni red in mir, izražena z delovanjem uradnih oseb, lahko sama rojeva odklonskost, posebno pri nekaterih vrstah prekrškov. Med njimi so lahko problematični zlasti tisti, ki so storjeni nasproti uradnim osebam, seveda pa ti niso edina, niti ne najbolj pogostna možnost »procesa biti prijet in etiketiran«⁶ oziroma postati »proizvod družbenega vrednotenja, opravljenega od policije«.⁷

Odtod ni daleč do domneve, da so **prekrški zoper javni red in mir** bolj kot vsi drugi pojavi predvsem posledica reakcije na pojave, ne pa resnična podoba pojavov takšnih, kot dejansko so po svojem številu, gostosti in vrstah v posameznem prostoru. **Teh pojavov je več tam, kjer je številnejše in učinkovitejše nadzorstvo.** Prostorskih obremenitev s pojavi skoraj ni, kjer ni dovolj nadzorstva, kar pa ne pomeni, da tam pojavov v resnici ni.

Ta spoznanja utegnejo imeti pomembno vlogo pri ekoloških študijah odklonskosti; le-te se namreč tem kažejo močno nezanesljive v svojih proučevanjih porazdelitve pojavov v odvisnosti od predmetnih sestavin okolja.

B. TEORETIČNA IZHODIŠČA

V zadnjih letih močno poudarjajo, da odklonskost »obstaja v reakciji organov družbenega nadzorstva«.⁸ Čeprav obstajajo močni razlogi, ki preperečujejo, da bi v celoti verjeli takim domnevam (nasprotne trditve je iskati zlasti v subjektivnih sestavinah samih kršiteljev — pa tudi zunaj njih, posebno če gre za etiološka vprašanja), pa je vendarle res, da se za deviante štejejo le tisti, ki so bili prijeti, ne pa tudi tisti — čeprav lahko večina — ki za nadzorstvo niso bili dosegljivi.

Pričujoči poskus razčlenbe prekrškov v Ljubljani se približuje t. i. interakcionistični teoriji; ta nas opozarja tudi na to, da ob razmišljanjih o odklonskosti, njeni vzročnosti in posledicah **ne gre zanemariti vloge družbenega nadzorstva.**

⁶ Hagan, str. 151.

⁷ Prav tam, str. 154.

⁸ Prav tam, str. 151.

⁴ Jambrek, str. 137.

⁵ Poročilo UJV, prav tam, str. 2.

V zvezi s tem bo v nadaljevanju nekaj ugotovitev o zagotavljanju pravnih norm, interakcionizmu, stigmatizaciji in tipizaciji ter njihovih posledicah.

1. Učinkovitost norm

»Družbene norme so posledica procesa interakcije. Udeleženci v tej interakciji so skupine, ki priznavajo različne vrednote. Zadovoljitev njihovih koncepcij zadeva družbeno naprednostne skupine.«⁹ Drugače povedano, norme se pogosto sprejemajo za druge in ne samo za tiste, ki o njih odločajo. Družbene norme, ki jih sprejme večina skupin, najpogosteje pridejo tudi v pravo in so kot take sankcionirane (pri tem gre lahko za razredni boj, za odsev stanja moči v družbeni konstelaciji sil itd., torej za konfliktnost razmerij v družbeni strukturi). Kadar so sankcionirane, jih ustrezni organi družbenega nadzorstva zagotavljajo tako, da odkrivajo kršilce. Ker pravne norme največkrat vsebujejo tudi vrednote, na katerih temelji družba, je spoštovanje vrednot pogosto hkrati tudi kazalec stopnje upoštevanja prava (če ne celo uradne politike, ki svoje namene izraža tudi prek prava). Tako »družbene skupine ustvarjajo odkloni, saj določajo norme, katerih kršenje pomeni odklonskost.«¹⁰ Uresničevanje norm pa ne poteka avtomatično, marveč jih je treba zagotavljati, celo s silo. Ko kršitve pritegnejo javno pozornost,¹¹ jih ni mogoče ignorirati, zato se sprožajo mehanizmi nadzorstva, da bi zadeve pripeljali k predvidenemu koncu.

Glede na to nekateri mislijo, da je odklonskost prej družbeno kot vedenjsko ali biološko dejstvo,¹² ali kot sodi Becker: »Pomembne dejavnike v genezi odklonskega vedenja lahko iščemo v procesu, v katerem so ljudje spoznani od družbenega nadzorstva in postanejo odgovorni tistim iz manjših skupin.«¹³

2. Interakcionizem

»Interakcijska teorija je posplošitev spoznanj o razmerjih med ljudmi, med družbenimi skupinami in posamezniki. Izhaja iz podmene, da raz-

merja drugih do človeka določa njegovo bistvo in vedenje.¹⁴ Odklonskost po Beckerju ni kvaliteta, ki bi izhajala iz samega vedenja, temveč izhaja iz interakcije med osebo, ki stori kako dejanje, in tistimi, ki nanj odgovarjajo.¹⁵

Posamezniki se pogosto vedemo tako, da ustvarjamo priložnosti, v katerih mora formalno družbeno nadzorstvo ukrepati in odločiti o tem, kaj se bo ob morebitni kršitvi določene pravne norme z nami zgodilo. To pa deloma pomeni, da deviante »prepoznava in selekcionira družba sama.«¹⁶ **Pri vprašanju, ali bo kdo štet za takega ali drugačnega devianta, je torej poleg dejstva, da je kršil pravno normo, najbolj pomembna akcija nadzorstva.** »Določeno vedenje ni odklonsko samo po sebi, marveč ga kot odklonsko oblikuje delovanje nadzorstva, ki je naravnano zoper njega; zato se družba deli na deviante in konformiste. Glede na to, da so prijeti samo nekateri, drugi pa ostajajo od formalnega družbenega nadzorstva nedotaknjeni, je verjetno pričakovati, da med devianti in tistimi, ki morebiti to niso, ni vsebinskih razločkov.«¹⁷

Organi formalnega družbenega nadzorstva so pooblaščen, da po svojih zmožnostih izbirajo med ljudmi tiste, ki so odklonski. In ne samo to — naloženo jim je tudi, da ob podpori posebnih služb in strok odpravljajo odklonskost. To pa se dogaja seveda le pri tistih, ki so bili spoznani za deviante, ker so bili prej prijeti. Odklonskost je torej deloma le »posledica uporabe norme in ukrepa na kršilcu«,¹⁸ potem ko je ustrezno formalno družbeno nadzorstvo po vnaprej predpisanih postopkih storilo vsa potrebna opravila za ugotavljanje dejstev, ki so potrebna za odločitve, ali je bilo res storjeno tako ali drugačno dejanje, kdo ga je storil in ali je zanj tudi odgovoren.

Ker se veliko (morda nekajkrat več od prijetih) deviantov izogne prijettju, jih raziskovalci odklonskosti ne morejo upoštevati pri svojih sklepanjih. Ker je tudi »šola družbene reakcije«¹⁹ razmeroma mlada, ostaja veliko vprašanj nejasnih, spoznanja so si nasprotujoča in zato je tudi uporabnost dognanj pogosto dvomljiva. Lahko pa je verjeti, da vsako novo spoznanje pomaga še bolj pojasniti tisto, kar smo vedeli dotlej.

⁹ Müller, str. 13.

¹⁰ Vodopivecova ob navedbi Christia, str. 330.

¹¹ Glej tudi: Becker, str. 121, 122.

¹² Freidson v *Deviance — the Interactionist Perspective*, str. 117.

¹³ Becker, str. 60.

¹⁴ K. Vodopivec, str. 330.

¹⁵ Navedeno po Christiu, str. 3.

¹⁶ Milutinović, str. 4.

¹⁷ Prav tam, str. 12.

¹⁸ Becker, po Christiu, str. 17.

¹⁹ Hagan, str. 150.

Glede na interakcionistično teorijo odklon-skosti ni iskati v človekovem vedenju samem po sebi, marveč tudi v medsebojnem delovanju tistega, ki stori kako dejanje, in tistih, ki morajo po formalnem pravu zoper tako dejanje ukrepati. V zvezi s tem bi lahko rekli, da je »odklonskost pravzaprav oboje: predmet in proces družbene interakcije«. ²⁰

Družbeni devianti postajamo potem, ko so podane definicije, ki »pojasnjujejo, klasificirajo in določajo odgovore na dejanja«. ²¹

Z iskanjem in ugotavljanjem storilcev dejanj, ki jih družbena pravila določajo za odklonska, pa se tem ljudem dajejo imena, po katerih se družbeno ločijo od drugih. S tem se razvrščajo po tipih. »Čim večja je družbena razdalja med tistim, ki razvršča, in osebo, ki je izbrana za razvrščanje, tem širši je tip in hitreje je uporabljen«. ²² Potem pa, ko je »kdo že izbran za devianta, je njegovo prepoznavanje pomembnejše od vsega drugega. Za devianta bo prepoznan, še preden bodo opravljena druga prepoznavanja«. ²³

3. Zaznamovanje in tipizacija

Devianti, ki jih ustvarja formalno družbeno nadzorstvo, morda sploh niso niti vzorec tistega, kar se v resnici dogaja, pa ostaja neznano. Vendar tisti, ki so kakor koli, bodisi čisto naključno bodisi po takšni ali drugačni selekciji, prišli v obravnavanje formalnega družbenega nadzorstva (pa četudi so se sami naznanili), postajajo zaznamovani. Stopnja zaznamovanja (stigmatizacije) pa je pogosto »najboljše sredstvo za merjenje notranje moči kake družbene norme«. ²⁴

Družbeno zaznamovanje deluje v dveh smereh. Najprej vpliva na prvo novačenje v odklonskost, nato pa na nadaljnje sodelovanje v njej. ²⁵ Po Lemertu postaja oseba v zvezi s tem takšna, kakršno opisujejo. ²⁶

Stigma ali družbeno zaznamovanje pomaga tudi pri tipizaciji ljudi ali »stereotipiziranju«. ²⁷ Organi formalnega nadzorstva z določanjem ljudi po vrstah razmeščajo »prijete« v posamezne skupine, za katere imajo že vnaprej predvi-

dene postopke. Posamezna skupina ali tip (stereotip) vsebuje v bistvu seznam določenih lastnosti, ki jih mora imeti tisti (morda niti ne vseh, marveč samo nekatere), ki ga uvrščajo predvsem v to, in ne v kako drugo skupino. »Ta stereotip priteguje nase sovraštvo srednjih in višjih plasti ter v družbi izziva solidarnostno akcijo zoper njih,« ²⁸ zlasti še, če je v posameznem stereotipu večina pripadnikov drugih, to je predvsem spodnjih družbenih skupin (za naše razmišljanje pri prekrških pridejo pri tem v poštev zlasti posamezniki kot berači, potepuhi, pijanci, krošnjarji itd. — med prijetimi kvartopirci, alkoholomani, razgrajaci itd. navadno ni ljudi iz višjih družbenih plasti). Družbena funkcija stereotipa je torej predvsem odvratanje pozornosti od vseh in njeno naravnavanje samo v določene družbene skupine. To močno pretresa pojmovanje o družbeni pravičnosti in enakosti pred zakonom, posebno ko se vsa pozornost obrača že zaznamovanim (ali večkrat prijetim). Zaznamovanost včasih deluje tako avtomatično, da posamezniku sploh ni treba ničesar storiti, pa ob kakem javnem dogodku pride takoj pod udarec reakcije formalnega družbenega nadzorstva (npr. aretirani ob kongresih, ob prihodih državnikov itd.); najneprijetnejše pa je to, da se tako zaznamovani posameznik lahko poisti in vstopi v skupino ljudi s podobno zaznamovanostjo ter se pridruži njeni dejavnosti. ²⁹

4. Posledice

Družba (in organi formalnega družbenega nadzorstva) imajo morda lahko mirno vest, češ da je za varovanje vrednot storila vse, če **upira svojo moč v tiste, ki so bili prijeti**. Toda prikrita odklonskost bi jo morala prav tako, če ne še bolj skrbeti kot tisto, kar je znano. Toda bolj ko si »prizadeva popraviti hudo, več hudega raste iz njenih rok«, ³⁰ hkrati pa se v skupinah stereotipov (za naš namen spet: pri beračih, potepuhih, pijancih, prostitutkah itd.) oblikujeta odklonska kultura in status, ki imata pomembno vlogo ne samo v vzdrževanju odklonskosti, marveč tudi reakcije formalnega družbenega nadzorstva. Oboje hkrati je medsebojno tesno povezano in se omogoča (nekateri alkoholiki — motilci javnega reda so v enem samem letu tudi po 50-krat

²⁰ Rubington-Weinberg, Uvod str. III.

²¹ Prav tam, str. 5.

²² Prav tam, str. 10.

²³ Prav tam, str. 17.

²⁴ Shoham, str. 5.

²⁵ Prav tam, str. 6.

²⁶ Christie, str. 2.

²⁷ Milutinović, str. 14.

²⁸ Prav tam, str. 14.

²⁹ Tannenbaum v Deviance — The Interactionist Perspective, str. 18.

³⁰ Christie, str. 3.

ali celo večkrat v upravno-kazenskem postopku), ne da bi prišlo do pozitivne (za koga?) spremembe ali do konformiranja deviantov.

Od celotnega števila odklonskega vedenja je torej le manjši del spoznan in le neznatno število ljudi zaznamovanih zaradi tistega, kar so storili. Čeprav se organi družbenega nadzorstva (zlasti formalnega) zelo trudijo izdelati pravila za izbiro deviantov in razmišljajo o politiki njihovega popravljanja (kriminalna politika), se zadeve neboljšujejo bistveno. Nova spoznanja in razmeroma zastarela ureditev delovanja nadzorstva — vsaj kaže tako — ustvarjata čedalje večje nesorazmerje med idealnim in dosegljivim.

Za pričujoče razmišljanje o prekrških zoper javni red in mir v Ljubljani pa glede interakcionizma še to. Tisto, kar je znano v svojih prostorskih razsežnostih, ne daje zanesljive podobe o resničnosti. Ker je »znano«, je bolj podoba reakcije nadzorstva. **Zato so ekološke študije (zlasti prekrškov zoper javni red in mir) primernejše za spoznavanje porazdeljenosti moči nadzorstva kot pa za sredstva ugotavljanja dejanskih gostitev pojavov. To pa pomeni, da bi morali odklonskost proučevati po porazdelitvi, učinkovitosti in zmogljivosti nadzorstva.**

C. UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

Odklonski pojavi, kot so prekrški zoper javni red in mir, so — morda — razen prostitucije in alkoholomanije — glede proučevanja precej zanemarjeni. Razmeroma malo je raziskav, ki bi se ukvarjale s tovrstnimi »motečimi« dogodki, čeprav njihovi storilci pogosto pomenijo družbeno težavo in so kot taki za družboslovce in antropologe zanimivejši kot dejanja, ki jih delajo. V tem sestavku se lotevamo prekrškov predvsem iz zornega kota njihove prostorske porazdeljenosti v Ljubljani kot visoko urbaniziranem naselju, toda ne glede na to se nakazujejo še druga vprašanja.

1. Vidnost pojavov

Pri odklonskosti ima zelo pomembno vlogo vidnost posameznega pojava. Vidnost pojava se kaže v stopnji družbene reakcije, bodisi v ukrepih organov formalnega nadzorstva, bodisi v naznanljivosti od občanov. Oboje lahko omejuje

po eni strani strpnost, po drugi strani pa zmogljivost nadzorstva.

Ker gre za moteče dogodke, katerih nosilci so neredko tudi znani in že vnaprej zaznamovani v družbenem okolju (in so kot taki znani tudi pri nadzorstvu), o vidnosti ni mogoče dvomiti. Vendar se ta vidnost že sama po sebi tudi razločuje glede na prostor, v katerem se kaj dogaja (ali celo pričakuje). Glede vidnosti že delujejo določena merila, kaj je v kakem prostoru še dopustno in kaj ne več. Merila pa so lahko bistveno različna glede na to, ali gre za občutljivi urbanizirani del naselja, ali za vas na obrobju, kjer ima lahko podoben dogodek popolnoma drug učinek. Občutljivost formalno narekujejo nadzorni organi, ki se ravnaajo po javni strpnosti oziroma po pritožbah o ogroženosti in motenosti.

Ogroženost in motenost sta sestavini moči naznanljivosti; ta je večja pri tistih prekrških zoper javni red in mir, ki zadevajo predvsem osebni interes ali občutek določene stopnje viktimizacije.³¹ Medtem ko je naznanljivost pri nekaterih prekrških dokaj visoka, je pri drugih skoraj ni in je prijemljivost storilcev odvisna predvsem od učinkovitosti nadzorstva. Le-to pa je neuspešno, če ga ni na krajih, kjer lahko nastajajo posamezni dogodki.

Navzočnost uniformiranega nadzorstva na morebiti ogroženih in nevarnih krajih je torej zelo pomembna tako glede ugotavljanja vidnosti dogodkov kot glede prijemljivosti storilcev. In kjer je fizična navzočnost nadzorstva večja oziroma stalnejša in številnejša, tam je tudi registriranih več prekrškov zoper javni red in mir

2. »Normalnost« (nekaterih dogodkov)

S stopnjo strpnosti do pojavov, ki bi utegnili vplivati na motenost, razpoloženje, vznemirjenost, zgražanje itd.,³² se načinja tudi razmišljanje o njihovi morebitni normalnosti, posebno če je kak pojav v določenem družbenem okolju tako vsakdanji, da kljub sankcioniranosti v pravo in prizadevanjih formalnega nadzorstva (npr. beračenje, igre na srečo, pijančevanje itd.) ne zbuja (pričakovanih) reakcij krajevne javnosti.

³¹ Iz poročila UJV Ljubljana o javnem redu in miru za leto 1973 — občani so naznanili kar 84 % pretepoz, drznega vedenja in drugega nespodobnega vedenja, str. 3.

³² Glej več o tem 1. člen Zakona o prekrških zoper javni red in mir, Uradni list SRS, 144-16/74 z dne 26/4-1974.

V zvezi s tem postavlja tudi vprašanje ocene in vrednotenja posameznih pojavov, zlasti glede na to, da največkrat ni trdnih meril, ker so ocene lahko spremenljive ali pa docela prepučene subjektivnim stališčem posameznega nadzorovalca — ta se največkrat še v naglici odloča, ali naj na pojav reagira ali ne.

Domnevna normalnost pojavov se povezuje z nenaznanjanjem večine prekrškov. Formalno nadzorstvo je odvisno od lastne učinkovitosti, kar znova podpira domnevo, da organom javne varnosti znani prekrški »niso odsev dejanskega stanja javnega reda in miru«. ³³

3. Prekrški — večinoma pojavi brez žrtev

Prekrški zoper javni red in mir so večinoma pojavi, pri katerih ni neposrednih žrtev. Domnevni oškodovanci so pogosto nezainteresirani glede izida postopka, čeprav gre za morebitno osebno ogroženost (prostitucija, igre na srečo) ali za skupno motenost (oviranje družbene discipline, žalitev državnih organov, kršitve splošne varnosti ljudi in premoženja itd.). Največkrat so državni organi (milica) tisti, ki sprožijo pregon v imenu širše družbene skupnosti.

Izjema so tisti pojavi, ki neposredno motijo občane, teh pa ni veliko.

Interes za pregon je lahko bistvena sestavina za vidnost prekrškov v njihovi prostorski porazdeljenosti. Ker pa pri prekrških zoper javni red in mir najpogosteje ni neposrednih žrtev (če pa so, se neredko viktimizirajo same, marsikdaj z zadovoljstvom in v lastno veselje, npr. alkoholizirani, kvartopirci, udeleženci v prostituciji itd.), zato tudi ni naznanilcev. Pri tem gre torej predvsem za »tiste položaje, v katerih kaka oseba prejme od druge, v poštenu menjavi, ugodnost ali osebno uslugo, ki je družbeno nedovoljena in pravno urejena«. ³⁴ Delavci organov nadzorstva morajo zato sami diskrecionarno in selektivno zagotavljati javni red in mir v okviru svojih zmogljivosti in pravnih norm, ki jim to nalagajo.

4. Razmerje nadzorovalec — kršilec

Razmerja med nadzorovalci javnega reda in miru ter kršilci niso tako nepomembna. V bistvu zadevajo dva poglobljena zorna kota. Po prvem

³³ Poročilo UJV Ljubljana o javnem redu in miru za leto 1973, str. 2.

³⁴ Schur, v: Deviance — the Interactionist Perspective, str. 215.

so del splošnih razmerij nadzorstva do javnosti, zlasti še, ker je naznamljivost tovrstnih prekrškov razmeroma šibka, po drugem (to nas v tem sestavku najbolj zanima), pa gre za to, da nadzorstvo samo, s svojim reagiranjem in odzivanjem na ravnanje in vedenje ljudi, lahko izziva, spodbuja, začenja in sploh rojeva ter pospešuje odklonsko vedenje kršilcev, do katerega morda sploh ne bi prišlo, če bi šlo za razumevanje ali korektnost drugega nasproti drugemu.

V prijavah zoper kršilce je pogosto ugotovljeno, da gre za »nedostojno vedenje« storilca do uradne osebe. To je pokazala tudi naša raziskava. Podobne ugotovitve izhajajo tudi iz poročil uprave javne varnosti Ljubljana: ³⁵ ugotavlja se, da so bili samo leta 1973 miličniki v 589 primerih podcenjevani (žaljeni) in 51-krat napadeni. Hkrati se poudarja, da so ocene glede tega v Ljubljani strožje kot drugje, zlasti pa na podeželju.

Ob tej priložnosti se ni mogoče spuščati v psihološke plati razmerij med nadzorovalcem in storilcem ali v viktimizirana razmerja, v katerih se nadzorovalec počuti kot žrtev. Vendar so prav glede na to občutki ogroženih uradnih oseb vredni proučevanja tudi iz zornega kota interakcije in simptomatični že zaradi svojega ne tako majhnega števila, ki nastaja v mestnem naselju. Gre za dvojje vprašanj:

— ali je v mestnih naseljih zaradi ekoloških in drugih posebnosti res toliko nasilnega vedenja do uradnih oseb in kaj so razlogi za to?

— ali ni morda vrednostni sistem uradnih oseb v mestnih razmerah manj strpen (in nadzorovalec morda bolj prestrašen, previden, napadalen itd.), kar lahko pomeni vzrok za precejšnje število pojavov (zlasti še, ker je nadzоровanje javnega reda in miru najverjetneje najbolj diskrecionirano in selektivno delovanje — čeprav je vezano na pravo). Nadzorovalci pa zaradi javnosti raje stopnjujejo konfliktne položaje, kot da bi s kraja dejanja odhajali kot poraženci. V naši raziskavi se je pokazalo, da je 6 % vseh prekrškov opisanih kot »nedostojno vedenje« do miličnikov. Morda pa zaradi občutkov, da morajo svoje delo upravičevati na vsak način, žele doseči spoštovanje. ³⁶ Vendar premalo vemo, da bi smeli kaj trditi z gotovostjo. Kaže, da ne samo navzočnost nadzorstva, marveč tudi način oziroma slog nadzоровanja ustvarjata pojave, ki jih sicer ni želeli, pa nastajajo že zato, ker bi hoteli mir in red.

³⁵ Poročilo UJV Ljubljana o javnem redu in miru za leto 1973, str. 13.

³⁶ Glej tudi Becker, str. 156.

5. Predvidevanje

Če so doslej podane domneve vsaj približno resnične (da obseg prekrškov zoper javni red in mir, v zvezi s tem tudi posamezne vrste pojavov, narekuje predvsem družbeno nadzorstvo), potem je tudi blizu ugotovitev, da to **nadzorstvo lahko odkriva toliko pojavov, kolikor jih želi oziroma zmore.** O tem nas morda prepričujejo razločki v gostitvah pojavov v središču mesta Ljubljane in na vseh drugih območjih (še posebno na tistih, iz katerih prihajajo kršilci).

Časovno je največ prekrškov ponoči; vrh dosežejo ob 23. uri. Krajevne porazdelitve pa so prav tako znane, zlasti tiste, ki jih narekuje utrip družbeno-gospodarskega življenja v mestnem naselju.

Oboje omogoča proučevanje prostorsko-časovnih gostitev najrazličnejših vrst pojavov ter napovedovanje (kolikor sodimo, da je ob nespremenjenih razmerah prihodnost pravzaprav podaljšana preteklost in sedanost). Toda vse kaže, da je lahko najbolj nejasna neznanka prav nadzorstvo. Medtem ko se pojavi dogajajo po svojih zakomitostih, ki so lahko kakor koli določljive ali predvidljive (npr. prenočevanje klatežev na železniških postajah, po kletih, kozolcih itd.), pa je nadzorstvo podvrženo povsem drugačnim gibalom, ne samo objektivnim, marveč včasih celo preveč subjektivnim, ter zaradi njih je **napovedovanje lahko močno ogroženo.**

SKLEP

V tem prispevku o porazdelitvi prekrškov zoper javni red in mir v Ljubljani niso upoštevane razne etiološke sestavine, ki iz psiholoških, družbenih in drugih strani porajajo pojave. To sploh ni bil namen tega sestavka, poleg tega pa bi bilo kaj takega težko storiti že zato, ker marsičesa, kar se dogaja na tem področju, sploh ne vemo. Poskušali smo predvsem s **spoznanji interakcionistične teorije v kriminologiji delno razložiti tisti del problematike, ki ekološko odpira poglede na razmerja med nadzorstvom in dogodki na eni ter med nadzorstvom in kršilci na drugi strani.** Položaj, ki smo ga odkrili za to območje, je verjeten kjer koli po svetu v visoko urbaniziranih naseljih.

Čeprav teorija, na katero so oprte naše ugotovitve, ne pojasnjuje vzrokov, ki izhajajo iz ljudi in njihovega družbenega okolja, ter jo je z več

plati jemati s previdnostjo in nezaupanjem, pa je z njo vendarle mogoče priti zlasti do dveh spoznanj: o prijemljivosti kršilcev glede na moč in porazdeljenost nadzorstva v prostoru, in o zaznamovanosti ljudi, ker postajajo to, kar so, samo zaradi morebitnega (tudi naključnega) prijetja. V obeh primerih je očitno, da poudarjenost nadzorstva v določenem prostoru kakor tudi moč zaznamovanja včasih razraščata docela zaradi samih sebe in se tako vzdržujeta in omogočata. Pri tem je pomembno, da ima nadzorstvo nad prekrški zoper javni red in mir, zlasti v mestnem življenju (ob velikem preseljevanju prebivalstva in omejenih zmogljivostih) prevelik diskriminacijski učinek v prostoru, še posebno, ker s svojim diskrecionarnim in selektivnim delovanjem lahko preveč poudarja svojo navzočnost le na nekaterih območjih, predvsem pa v središču mesta. Zato je ob tej priložnosti morda treba opozoriti na zanemarjenost nadzorstva (tudi s pomočjo varnostne tehnologije in ne samo v fizičnih ozirih) na drugih krajih in zlasti tam, kjer gre za »porajalna« območja, oziroma tam, kjer kršilci žive in od koder prihajajo (pri tem nismo upoštevali tistih kršilcev, ki sicer stanujejo v Ljubljani, pa so storili svoja dejanja drugje).

Sestavek poudarja predvsem ekološko in z določenega zornega kota tudi interakcionistično plat prekrškov zoper javni red in mir ter se ne spušča v druga vprašanja, ki za obvladovanje pojavov verjetno niso nič manj pomembna.

Ker gre pri prekrških pogosto za odklonskost in začetništvo na področju odklonskosti v malem in manj nevarnem, iz česar bo bolj »nevarno« šele nastalo, bi tem pojavom morali posvetiti več pozornosti tudi v znanstvenoraziskovalnem delu.

Rokopis končan 1. maja 1974.

LITERATURA

1. Becker, Howard: **Outsiders**, The Free Press, N. Y. 1963, 179 strani.
- 2.* Christie, Nils: Stereotipi delinkvenata: njihova stigmatizacija, 25 strani.
3. Čelik, Pavle: Nedostojno vedenje občanov do miličnikov, **Varnost**, 1969/VII—VIII, str. 169 do 180.
4. Čelik, Pavle: Nekateri vidiki javnega reda in miru na območju postaje milice Ljubljana-Center, **Varnost** 1971/VII—VIII, str. 359—363.
5. Hagan, John: The Labelling Perspective, the Delinquent, and the Police: A Review of the Literature, **Canadian Journal of Criminology and Corrections**, Vol. 14, No 2, April 1972, str. 150—165.

6. Jambrek, Peter: Odklonsko ravnanje kot spopad in inovacija, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 24, 1973, 2, str. 129—140.
- 7.* Keilens, Georges: Kriminalna ličnost i tipologija delinkvenata, 21 strani.
- 8.* Milutinović, Milan: Osnovne tendencije u savremenoj kriminologiji — glavni referat, 61 strani.
9. Müller, Reinhard: The Labelling Theory in the Version by F. Sack; Systematic Analysis and Criticism, *International Journal of Criminology and Penology*, Vol. 2, No 1, Febr. 1974. str. 11—22.
10. Poročilo skupine za javni red in mir Ljubljana za leto 1973, Uprava javne varnosti, Ljubljana, 25 strani in priloge.
11. Rubington-Weinberg: *Deviance — the Interactionist Perspective*, New York—London, 1968, 422 strani.
- 12.* Shoham, Shlomo: Interakcionističke tendencije, 26 strani.
13. Šenk, Marjan: Problemi s področja prekrškov zoper javni red in mir, *Varnost*, 1969/III—IV, str. 67—74.
14. Vodopivec, Katja: Stereotipi delinkventov in njihova stigmatizacija — interakcijska teorija, *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 24, 1973, 4, str. 330—332.

Vsi z * zaznamovani viri so bili podani kot poročila na VII. mednarodnem kriminološkem kongresu v Beogradu (17.—22. sept. 1973.).

UDC 343.791:351.75/1.76

Interactionism and Spatial Distribution of Petty Offences

Pečar dr. Janez, Senior Scientific Research Fellow, Institute of Criminology, Ljubljana

Taking into account the interactionists' approach within criminology, the dispersion of petty offences against peace and public order in Ljubljana shows that the effectiveness of social control agencies and their concentration are closely connected with the nature and volume of reported petty offences. The greatest density is to be found in the centre of the city although the perpetrators are scattered throughout other parts of the town. The reported cases are usually perceived as indicators of the effectiveness of social control agencies in securing public order and peace. Because the public seldom reports these cases, however, those known to the police generally reflect only the activities of social control agencies; they do not indicate the real dimensions of the phenomenon. In effect, petty offences appear

more numerous where social control is greater and more effective.

Society applies its power to those who are apprehended. In this connection, ecological studies (especially those which deal with petty offences) seem to be more appropriate for determining the distribution of power among the social control agencies than for defining the actual dimensions of these phenomena in a highly urbanized setting. The control agencies in this field handle only those cases which they are willing and able to process. Their limited capacities to deal with all the cases inevitably results in the selective enforcement of public peace and order. As such, the probability of forecasting such phenomena is rather limited.